

Gribam zināt!

Vienkārši par aktuālo Eiropas Savienībā

Būt aktīviem, darbīgiem, zinošiem pilsoņiem

Limbažu vidusskola mūsu novadā ir vienīgā izglītības iestāde, kura darbojas programmā *Eiropas Parlamenta Vēstnieku skolas*. Limbažnieki tajā iesaistījās 2019./2020. mācību gadā. 2019. gadā notika Eiropas Parlamenta (EP) vēlēšanas un saistībā ar tām Latvijā risinājās arī dažādas aktivitātes jauniešiem, lai mudinātu viņus apzināties, cik svarīgi ir piedalīties, balsojot parādīt savu attieksmi. – *Tolaik audzināju 12. klasi – ļoti zinātkārus, darbotiesgribošus jauniešus. Pieteicāmie vēlēšanu simulācijas spēlei – ģenerālmēģinājumam, kas notika Draudzīgā aicinājuma Cēsu Valsts ģimnāzijā, – aizsākumu atceras Limbažu vidusskolas direktora vietniece, vēstures skolotāja Daiga RUDZĪTE.* Aktīvos limbažniekus spēlē ievēroja EP biroja Latvijā toreizējā vadītāja Marta Rībele un uzrunāja, vai viņi nevēlas iesaistīties *Vēstnieku skolu* programmā. Kāpēc gan ne! Protams, skolotājiem un skolēniem tas ir papildu darbs, taču ieguvumu ir ļoti daudz – interesantas aktivitātes, zināšanas, pieredze, tikšanās ar politiķiem, vienaudžiem no citām Latvijas un Eiropas Savienības valstu skolām.

Eiropas Parlamenta Vēstnieku skolām viena no aktivitātēm (arī nosacījumiem, lai būtu programmas dalībnieks) ir **radoši pētnieciskie uzdevumi – projekti**. Katram mācību gadam ir ieteikumi, kādas tēmas analizēt. Šobrīd viena no galvenajām ir tieši jauniešu iesaistīšanās politiskajos procesos. – *Meklējam atbildes, kāpēc jauniešu līdzdalība tomēr ir samērā zema, – stāsta D. Rudzīte, kura Limbažu vidusskolā koordinē programmas norises. Pērn Latvijā notika pašvaldību vēlēšanas, tad nu skolēni izlasījuši visu to partiju programmas, kas kandidēja Limbažu novadā. – Skatījāmie, kādus jautājumus, saistītus ar jaunatni, aktualizē partijas, un spriedām, kādas problēmas redz paši skolēni, – uzsver skolotāja. Šajā mācību gadā iesāktais pētījums tiek turpināts, tikai citā kontekstā – meklējot sadarbības partnerus jauniešu politisko ideju īstenošanā. Partneri varētu būt gan novada jauniešu dome, pašu vidusskolas skolēnu parlaments, arī pašvaldība, EP deputāti, mediji... Līdz aprīļa vidum jāsagatavo šis*

radošais projekts. – *Iespēju jauniešiem ir ļoti daudz, tikai pašiem jātur acis vaļā – jāparedz, jāsadzird un jāgrib darīt. Prieks par tiem mūsu skolēniem, kuri vēlas uzzināt vairāk, ir gatavi darboties. Paldies viņiem!* – saka D. Rudzīte.

Vēl viena no programmas aktivitātēm ir **atklāto stundu sagatavošana**, kurās piedalās EP deputāti, arī politikas eksperti. Šo gadu laikā Limbažu vidusskolā viesojusies Dace Melbārde, Ivars Ijabs, Reinis Pozņaks. Rīgā skolēni tikušies ar Rihardu Kolu. Šogad janvārī vidusskolā ciemojās profesore Žanete Ozoliņa. – *Diskutējām par diplomātiju 21. gadsimtā. Domājot par pašreizējo starptautisko situāciju, skaidrs, ka tās nozīme tikai pieaug, – uzskata D. Rudzīte. – Uz šo mūsu skolas pasākumu uzaicinājām arī kaimiņus – jauniešus no Limbažu Valsts ģimnāzijas. Gribētos arī viņus iedrošināt iesaistīties Vēstnieku skolu programmā, lai mēs vairāk sajustu visa novada skolēnu aktivitāti šajos procesos. Lai jaunieši apzinātos savu atbildību par Latvi-*

Pēc sarunas par mūsdienu diplomātiju kopā ar Limbažu vidusskolas un arī Limbažu Valsts ģimnāzijas jauniešiem *Eiropas Parlamenta Vēstnieku skolu* programmas eksperte, profesore Žaneta Ozoliņa (1. rindā otrā no labās). Kreisajā pusē – Limbažu vidusskolas direktora vietniece Daiga Rudzīte

jas nākotni. Zinām populāro teicienu – ja tu nenobalso vēlēšanās, tad kāds cits nobalso tavā vietā un tu nevari kritizēt, ka kaut kas nepatīk, jo neesi piedalījies, neesi paudis savu nostāju, neesi piedāvājis savas idejas.

Tikko marta sākumā Limbažu vidusskolas desmitklasnieki piedalījās Ādažu vidusskolas Eiropas kluba *Mazie eiropieši* organizētā konferencē *Kultūras diplomātija*. Tajā izskanēja atziņa, ka nereti māksla un zinātne spēj pateikt to, ko diplomāti un politiķi nespēj. Kultūras diplomātija var kļūt par dialogu, kas stiprina tiltus, nevis būvē sienas starp valstīm un tautām. Diskusijās jaunieši izteicās arī par nepatīkamajiem notikumiem ziemas olimpiskajās spēlēs, kas parādīja, ka sportu nav iespējams nošķirt no politikas.

Tāpat *Eiropas Parlamenta Vēstnieku skolu* pārstāvji katru gadu maijā atzīmē Eiropas dienu, organizējot dažādus pasākumus. Limbažu vidusskolā pērn tā bija diskusija par mākslīgā intelekta (MI) izmantošanu. D. Rudzīte ir gandarīta, ka skolēni, atzīstot, ka MI atvieglo, piemēram, informācijas meklēšanu, faktu apkopošanu, tomēr uzsvēra – ir svarīgi kritiski visu izvērtēt un lēmumus pieņemt pašam, izmantojot savu intelektu un paša prātu.

Aktīvākajiem programmas dalībniekiem kā sava veida balva ir **iespēja doties uz EP Strasbūrā**. Limbažu vidusskolas audzēkņi tur bijuši jau trīs reizes. Parasti tā ir astoņu skolēnu grupa, kas Strasbūrā pārstāv Latviju kopā ar vienaudžiem no citām skolām. Limbažnieki šādās vizītēs devušies vienā komandā ar Ādažu, Salaspils un Valmieras

Eiropas Parlamenta Vēstnieku skolas ir Eiropas Savienības (ES) mēroga programma. To sadarbībā ar pedagogiem īsteno Eiropas Parlamenta (EP) birojs Latvijā, nodrošinot ES tēmu klātbūtni formālajā un neformālajā izglītībā. Programmas mērķis ir vairo skolēnu zināšanas par Eiropas parlamentāro demokrātiju, EP lomu un Eiropas vērtībām. Programma arī dod viņiem iespēju aktīvi piedalīties ES demokrātiskajos procesos. Šis ir jau desmitais *Vēstnieku skolu* darbības gads.

Viestura vidusskolas skolēniem. Strasbūrā viņi klātienē iepazīst EP darbu, tiekas īpašā jauniešu sesijā, kur pulcējas daudzu valstu skolēni, izsaka idejas, iztaujā deputātus. D. Rudzīte uzsver, ka vērtīgas ir arī sarunas ar vienaudžiem, tāpat redzētais pa ceļam, piedāvājot dažādās Eiropas pilsētās, apmeklējot muzejus, vēsturiskas vietas, pilis, parkus... Ir ģimenes, kuras bērniem šādus braucienus nespētu apmaksāt, taču šis ir veids, kā skolēns to nopelnījis pats ar savu darbu, aktivitāti. Gadu gaitā limbažniekiem izveidojušies cieši kontakti ar citām *Vēstnieku skolām* – Valmierā, Ādažos, Salaspilī.

Šonedēļ – no otrdienas līdz ceturtdienai – D. Rudzīte kopā ar vēl 24 uzaicinātiem pedagogiem no Latvijas atrodas Briselē, lai atzīmētu *Eiropas Parlamenta Vēstnieku skolu* desmitgadi. – *Tiksimies ar citu valstu pedagogiem, uzzināsim, kā viņi iesaistās šajā programmā. Noteikti aizgūsim jaunas idejas savam darbam, – pirms brauciena bija pārliecināta Limbažu vidusskolas direktora vietniece.*

Jauniešu līdzdalība Eiropas Savienībā – demokrātijas nākotnes jautājums

Ivars IJABS
Eiropas Parlamenta deputāts, Renew Europe, «Latvijas attīstībai»

Kad runājam par Eiropas Savienību (ES), nereti to uztveram kā sarežģītu veidojumu tālu Briselē, taču patiesībā ES ir visa mūsu dažādo ideju telpa, kurā dzīvojam, domājam un darbojamies. Tajā tiek pieņemti lēmumi, kas skar mūsu ikdienu, ietekmē mūsu dzīves kvalitāti un liek pamatus vīzijai par nākotni. Lēmumus pieņemam gan paši, gan deleģējam pārstāvjus, kuri lemj mūsu interešu vārdā, tādēļ jautājums par jauniešu līdzdalību nav tikai par *iesaistīšanos demokrātijā*. Tas ir arī par to, kā ļaujam jauniešu balsij tikt sadzirdētai gan reģionālā un nacionālā, gan Eiropas līmenī.

Politika mūsdienās arvien vairāk nosaka jaunās paaudzes dzīves trajektoriju. Klimata regulējums, mākslīgā intelekta attīstības noteikumi, studentu mobilitātes programmas, darba tirgus reformas – tas viss tieši ietekmē tos, kuri šobrīd studē, sāk karjeru vai vēl tikai plāno savu nākotni. Vēlos uzsvērt, ka demokrātija nav tikai mehānisms. Tā ir uzticības sistēma. Ja cilvēki nejutās sadzirdēti, veidojas plaisa starp institūcijām un sabiedrību, un šī plaisa ilgtermiņā var kļūt bīstama – pieaug populisms un politiska atsvešināšanās, tādēļ jauniešu līdzdalība ir būtisks ieguldījums demokrātijas

ilgtspējā. Ja jaunieši jau agri piedalās debatēs, balso, iesniedz iniciatīvas vai iesaistās pilsoniskās organizācijās, ir daudz lielāka iespēja, ka viņi to turpinās darīt arī vēlāk, tādēļ, manuprāt, līdzdalība faktiski ir ieradums, kas jākopj.

ES mērogā to mēģinām strukturēt caur dažādām iniciatīvām. Piemēram, Eiropas Komisija koordinē ES jaunatnes dialogu – instrumentu, kurā jaunieši no dalībvalstīm regulāri sniedz priekšlikumus politikas veidošanai. Tas nav tikai simbolisks process. Konkrētas rekomendācijas tiek integrētas jaunatnes un izglītības politikā, taču uzaicinājums joprojām ir padarīt šo līdzdalību sistemātisku, nevis epizodisku, turklāt būtiski ir veicināt pēc iespējas plašāku jauniešu iesaisti politikas veidošanā.

Piemēram, apsveicami, ka 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanās jauniešu aktivitāte pieauga, īpaši vecuma grupā līdz 25 gadiem. Uzskatu, ka tas nebija nejauši, jo klimata jautājumi, digitālo tiesību debates un sociālo mediju mobilizācija radīja sajūtu, ka politiskie lēmumi nav abstrakti. Tie ir jautājumi, kas liek jauniešiem nestāvēt malā un iesaistīties arvien redzamāk, skaļāk un konstruktīvāk, jo jauniešu politiskā līdzdalība nav tikai morāls pienākums vai demokrātijas estētika. Tā ir arī praktiska nepieciešamība. Jaunieši biežāk domā starpdisciplināri, elastīgi un tehnoloģiski. Digitālā vide viņiem nav tikai instru-

ments – tā ir pazīstama, ierasta dzīves telpa.

Piemēram, debates par mākslīgā intelekta regulējumu vai sociālo tīklu ietekmi uz sabiedrību nevar pilnvērtīgi notikt bez paaudzes, kas šīs platformas izmanto ikdienā. Līdz ar to jaunieši piedāvā ne tikai ideoloģisku skatījumu, bet arī kompetenci. Tāpat arī klimata politika ir spilgts piemērs. Jauniešu kustības visā Eiropā radīja spiedienu, kas veicināja ambiciozāku virzību uz zaļo kursu un ilgtspējīgu attīstību. Manuprāt, bez šīs jauniešu aktivitātes politiskais temps, visticamāk, būtu lēnāks.

Runājot par konkrētākiem instrumentiem, *Erasmus+* programma ir viens izteikti labs piemērs tam, kā ES veido platformu ne tikai mēģināt, bet arī pilsoniskai attīstībai. Jaunieši, kuri piedalās apmaiņas programmās vai jaunatnes projektos, biežāk vēlāk iesaistās sabiedriskajā dzīvē, jo iegūst starpkultūru pieredzi un izpratni par Eiropas mēroga politiku. Šāda strukturēta pārstāvniecība ir būtiska, lai līdzdalība nebūtu fragmentāra.

Vienlaikus jāatceras, ka Eiropa novecē. Demogrāfiskās tendences rāda, ka jauniešu īpatsvars sabiedrībā samazinās, un tas nozīmē, ka viņu balsij kļūst relatīvi mazāks svars vēlēšanās. Ir būtiski radīt mehānismus, kas pastiprina jauniešu iesaisti, jo pastāv risks, ka politikas fokuss ilgtermiņā pārvietosies uz vecāko paaudžu prioritātēm. Es gan vēlos akcentēt, ka šis

nav konflikta jautājums starp paaudzēm, bet gan stāsts par līdzsvaru, tādēļ jauniešu līdzdalība ir arī atbildības mehānisms – tā atgādina politiķiem domāt ilgtermiņā.

Jaunieši iesaiste nedrīkst būt tikai simboliska. Kaut arī svarīgi, ne vienmēr pietiek tikai ar jauniešu paneli kādā konferencē vai kādu sociālo mediju kampaņu. Uzskatu, ka nepieciešams agrāk iepazīstināt jauniešus ar pilsonisko izglītību, nodrošināt reālu ietekmi konsultāciju procesos, atvērt politiskās partijas jaunākai paaudzei un izmantot digitālos rīkus, kas atbilst jauniešu komunikācijas paradumiem. ES līmenī infrastruktūra jau pastāv, taču jautājums ir arī par politisko gribu un sabiedrības uzticību un atbalstu, jo jauniešu līdzdalība ES nav tikai romantisks ideāls, tā ir stratēģiska nepieciešamība.

Sagatavoja **Laila PAEGLE**